

**Արհեստական բանականության կիրառումը
հանրակրթության մեջ
Ուսուցչի ուղեցույց
(սույն ուղեցույցը պատրաստվել է ԱԲ գործիքների կիրառմամբ)**

Մաս 1. Ի՞նչ է արհեստական բանականությունը, և ինչու է այն կիրառելի դպրոցում

1. Հասկացե՛ք՝ ինչ է արհեստական բանականությունը

Արհեստական բանականությունը (ԱԲ) համակարգչային գործիք է, որը կարող է սովյալների հիման վրա կայացնել որոշումներ, կատարել առաջադրանքներ, պատասխանել հարցերի կամ ստեղծել նոր բովանդակություն՝ այնպես, ինչպես կանի մարդը:

2. Տարբերակե՛ք՝ երբ գործ ունեք ԱԲ-ի հետ

Ոչ բոլոր թվային գործիքներն են ԱԲ: Եթե գործիքն արձագանքում է ձեր հարցին, ստեղծում է ինչ-որ բան (օրինակ՝ պատմություն կամ նկար) կամ առաջարկում է տրամաբանական լուծումներ, ապա շատ հավանական է, որ այն աշխատում է ԱԲ-ով:

3. Իմացե՛ք, թե ինչ կարող է անել ԱԲ-ն ուսուցչի համար

ԱԲ-ն կարող է օգնել՝

- կազմել դասի պլաններ,
- ստեղծել թեստեր,
- հարմարեցնել նյութը տարբեր մակարդակների աշակերտների համար,
- արագ գնահատել աշխատանքները,
- առաջարկել հետադարձ կապ և այլն:

4. Իմացե՛ք, թե ինչ կարող է անել ԱԲ-ն աշակերտի համար

ԱԲ-ն կարող է՝

- բացատրել բարդ թեմաները,
- առաջարկել լրացուցիչ նյութեր կամ վարժություններ,
- օգնել տեքստ գրելու կամ շարադրանքի գաղափարներ տալու հարցում,
- սովորեցնել՝ հարցեր տալով, պարզ բացատրություններով կամ խաղերով և այլն:

5. Մի՛ մտածեք, թե ԱԲ-ն փոխարինելու է ուսուցչին

ԱԲ-ն գործիք է, ոչ թե ուսուցիչ: Այն կարող է օգնել, բայց չի կարող ճանաչել երեխայի հույզերը, գնահատել ոչ ակնհայտ խնդիրները կամ փոխարինել կենդանի հաղորդակցությունը և մարդկային ջերմ փոխհարաբերությունները:

Մաս 2. Ինչպե՞ս օգտագործել ԱԲ-ն դասապրոցեսում

6. Սկսե՛ք փոքր քայլերից

Սկզբում օգտագործեք ԱԲ-ն միայն մեկ պարզ առաջադրանքի համար, օրինակ՝ խնդրեք, որ օգնի կազմել դասի պլան կամ գտնել հետաքրքիր օրինակ տվյալ թեմայի համար:

7. Փորձե՛ք նախքան դասապրոցեսում կիրառելը

Յուրաքանչյուր նոր գործիք նախ փորձարկեք՝ համոզվելու համար, որ արդյունքը համապատասխանում է ձեր պահանջներին ու արժեքներին:

8. Ընտրե՛ք պարզ ու վստահելի գործիքներ

Ընտրեք այնպիսի ԱԲ հարթակներ, որոնք ունեն պարզ ինտերֆեյս, տվյալների պաշտպանության քաղաքականություն և նախատեսված են կրթական նպատակների համար:

9. Տեղայնացրե՛ք արդյունքները

Փորձեք վերաշարադրել ԱԲ-ից ստացած բովանդակությունը և հարմարեցնել ձեր դասարանի մակարդակին, լեզվամտածողությանը ու մշակույթին:

10. Դասի ընթացքում բացատրե՛ք՝ ինչ էք անում

Դասապրոցեսում ԱԲ օգտագործելիս պատմեք աշակերտներին՝ ինչ գործիք է և ինչու էք այն օգտագործում:

11. Քննարկե՛ք ԱԲ-ի հնարավորություններն ու սահմանափակումները

Սովորողների հետ քննարկեք, թե ԱԲ-ն ինչ լավ ու վատ կողմեր ունի, երբ է օգտակար, երբ՝ ոչ, և ինչու է կարևոր մշտապես վերլուծել ստացած պատասխանը:

12. Սահմանե՛ք ԱԲ-ի օգտագործման պարզ կանոններ

Օրինակ՝

- ✓ Աշակերտը չի կարող ԱԲ-ն օգտագործել սնային աշխատանքը «պատճենելու» համար.
- ✓ Աշակերտը պարտավոր է նշել, թե երբ է օգտվել ԱԲ-ից:

13. Համագործակցե՛ք այլ ուսուցիչների հետ

Մյուս ուսուցիչների հետ կիսվեք ձեր փորձով, գտած օրինակներով կամ հաջողված ձևաչափերով:

Մաս 3. Ի՞նչ ԱԲ գործիքներ կարելի է օգտագործել

14. Տարբերակե՛ք ԱԲ գործիքների տեսակները

ԱԲ գործիքները, ըստ նպատակի, կարող են լինել տարբեր տեսակի, օրինակ՝

- տեքստ ստեղծող գործիքներ,
- պատկեր ստեղծող գործիքներ,
- քվիզներ և վարժություններ ստեղծող գործիքներ,
- խոսակցական գործիքներ (չաթբոտեր),
- ձայնի հետ աշխատող գործիքներ,
- վերլուծական գործիքներ (օրինակ՝ տվյալների հիման վրա գրաֆիկ կամ եզրակացություն ստեղծող) և այլն:

15. Դասի պլանավորման համար օգտվե՛ք տեքստ ստեղծող գործիքներից

Օրինակ՝ ասեք ԱԲ-ին՝ «Օգնիր կազմել դասի պլան 7-րդ դասարանիառարկայի «...» թեմայով»:

Ստացված տարբերակը կարելի է հարմարեցնել:

16. Կազմե՛ք թեստեր կամ վարժություններ, ավտոմատ ստուգեք դրանք

Օրինակ՝ ասեք ԱԲ-ին՝ «Ստեղծիր 5 փակ և 3 բաց հարց 6-րդ դասարանի մաթեմատիկայի «...» թեմայով»:

17. Օգտագործե՛ք պատկեր ստեղծող գործիքներ՝ դասերն ավելի պատկերավոր դարձնելու համար

Օրինակ՝ ասեք ԱԲ-ին՝ «Պատմության դասի համար ստեղծիր պատկեր «Միջնադարյան քաղաքի կառուցվածքը» թեմայով:

Այս կերպ աշակերտները կկարողանան պատկերացնել նյութը:

18. Ձայնային գործիքներով պատրաստե՛ք բացատրություններ կամ պատմություններ

Կարելի է ստեղծել, օրինակ, որևէ պատմվածքի փոքր աուդիոֆայլ:

19. Սովորեցրե՛ք վերլուծել տվյալների հետ աշխատող գործիքներով

Օրինակ՝ մաթեմատիկայի դասին կարող եք ցույց տալ, թե ինչպես է ԱԲ-ն ստեղծում գրաֆիկ, և առաջարկել աշակերտներին վերլուծել այն:

20. Միշտ ստուգե՛ք տվյալ գործիքի համապատասխանությունը ձեր աշակերտների տարիքային առանձնահատկություններին

Որոշ գործիքներ նախատեսված են մեծահասակների համար և կարող են առաջարկել բարդ կամ ոչ հարմար բովանդակություն: Նախօրո՛ք փորձարկեք ու ընտրեք հարմար տարբերակը:

21. Վերաբերվե՛ք ԱԲ-ին որպես օգնականի, ոչ թե վերջնական պատասխաններ տվողի

Օգտագործե՛ք ԱԲ-ն որպես տարբերակներ առաջարկող գործիք: Վերջնական որոշումը կայացրեք դուք՝ ըստ թեմայի, դասարանի և ուսումնական նպատակների:

Մաս 4. Ի՞նչ էթիկական նորմեր պետք է պահպանել ԱԲ օգտագործելիս

22. Հիշե՛ք՝ ԱԲ-ն գործիք է, ոչ թե մարդ

ԱԲ-ն տալիս է պատասխաններ արդեն առկա տվյալների հիման վրա: Այն չունի գիտակցություն կամ սեփական կարծիք: Այն չի կարող փոխարինել ուսուցչին:

23. Մի՛ տարածեք չստուգված տեղեկություններ

ԱԲ-ն երբեմն կարող է առաջարկել սխալ կամ ոչ լիարժեք տվյալներ: Օգտագործելուց առաջ ստուգեք տվյալների հավաստիությունը:

24. Մի՛ փոխանցեք աշակերտներին ԱԲ-ի պատրաստած աշխատանքը որպես անվերապահ ճշմարտություն

Սովորեցրեք, որ ԱԲ-ն կարող է լինել ուղղություն առաջարկող, բայց ոչ վերջնական պատասխան տվող: Աշակերտները պետք է կարողանան քննադատորեն մոտենալ ստացած բովանդակությանը:

25. Միշտ նշե՛ք, թե ինչն է ստեղծված ԱԲ-ի միջոցով

Տեղեկացրեք աշակերտներին, որ դասի ժամանակ օգտագործում եք ԱԲ-ի օգնությամբ կազմված նյութ: Դա կարևոր է թափանցիկության և ազնվության համար:

26. Հարգե՛ք հեղինակային իրավունքը

Սովորեցրեք ձեր աշակերտներին նշել ցանկացած օգտագործված նյութի աղբյուրը կամ կիրառել ազատ լիցենզիայով տարբերակներ: Ինքներդ էլ միշտ այդպես վարվեք:

27. Մի՛ ներմուծեք անձնական կամ զգայուն տվյալներ

ԱԲ-ն սովորաբար պահպանում է ներմուծված բովանդակությունը՝ այն հետագայում վերամշակելու նպատակով: Ուստի երբեք մի մուտքագրեք աշակերտի անուն, ազգանունը, անձնական նկարագրությունը, առողջության, սոցիալական վիճակի կամ ընտանիքի մասին տվյալները:

28. Ընտրե՛ք այն գործիքները, որոնք ունեն երեխայի անվտանգությունն ապահովող կանոններ

Տարբեր գործիքներ ունեն անվտանգության տարբեր մակարդակներ: Ցանկալի է ընտրել այն գործիքները, որոնք հստակ սահմանել են, որ չեն հավաքագրում երեխաների տվյալները և թույլատրված են կրթական միջավայրում օգտագործման համար:

29. Ոգեշնչե՛ք, բայց մի՛ պարտադրեք

Ոչ բոլոր աշակերտներն ու ուսուցիչներն են պատրաստ օգտագործել ԱԲ: Կարևոր է հարգել անհատական տարբերությունները և ԱԲ-ն ներկայացնել որպես հնարավորություն, այլ ոչ թե պահանջ:

Մաս 5. Ինչպե՞ս զարգացնել աշակերտների ԱԲ գրագիտությունը

30. Սովորեցրե՛ք աշակերտներին տարբերակել՝ ԱԲ-ն է գրել, թե մարդը

Օրինակ՝ տվեք նույն հարցի վերաբերյալ ԱԲ-ի ու մարդու պատասխանները, վերլուծեք, թե որն է ավելի տրամաբանական:

31. Քննարկե՛ք ԱԲ-ի օգտագործման առավելություններն ու վտանգները

Օրինակ՝ անցկացրեք բանավեճ՝ «ԱԲ-ն օգնո՞ւմ է, թե վնասում է սովորելուն» թեմայով: Դա կօգնի աշակերտներին տարբեր տեսանկյուններից գնահատել տեխնոլոգիաները:

32. Սովորեցրե՛ք ձևակերպել ճիշտ հարցեր

ԱԲ-ն տալիս է ավելի լավ պատասխաններ, երբ հարցը հստակ է: Օրինակ՝ փոխարենը հարցնելու՝ «Ի՞նչ է ժողովրդավարությունը», սովորեցրեք հարցել՝ «13 տարեկան աշակերտին բացատրիր ժողովրդավարության գաղափարը՝ համեմատելով այն բռնապետության հետ»:

33. Քննարկե՛ք «Ճշմարտություն» հասկացությունը ԱԲ-ի համատեքստում

Աշակերտները պետք է հասկանան, որ ԱԲ-ի պատասխանները վերջնական ճշմարտություններ չեն, դրանք կառուցված են տվյալների հիման վրա, որոնք կարող են լինել միակողմանի, թերի կամ ժամանակավրեպ: